

Nr. akt .....

Protokół przesłuchania świadka

Dnia 31 maja 1946 r. w Warszawie

Przez Prokuratora Specjalnego Sądu Grodzkiego

w Warszawie Sąd Grodzki w ....., Oddział .....

w osobie Sędziego J. Andrusiewicza

z udziałem Protokółanta .....

w obecności stron .....

przesłuchał niżej wymienionego w charakterze świadka - bez przysięgi.¹⁾ -

Po uprzedzeniu świadka o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania i o treści art. 107 k.p.k. - oraz o znaczeniu przysięgi, Sędzia odebrał od niego przysięgę na zarządzie art. .... k.p.k. po czym -¹⁾ świadek zeznał, co następuje:

Imię i nazwisko Jadwiga Dąbrowska

Wiek 12. VI 1904.

Imiona rodziców Stanisław i Helena

Miejsce zamieszkania D. wa Juliuszkiego 6

Zajęcie adwokat

Wyznanie R. kat

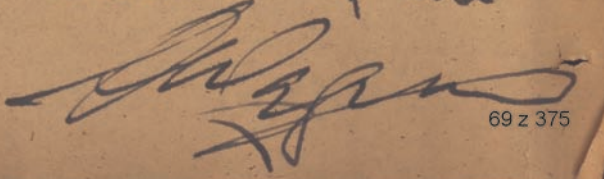
Karalność nie karany

Wykształcenie była prawny Uniwersytetu Warszaw.

Przedt. członkiem Izby Adwokackiej Okręgu Apelacyjnego w Warszawie zwanym zeznaniem: Przedt. członkiem Izby Adwokackiej Okręgu Apelacyjnego w Warszawie zwanym zeznaniem: to informacja o wstąpieniu do administracji ogólnej niemieckiej w Generalnej Subwersyjnej Komisariacie niemieckim dla reorganizacji adwokatury w dystrykcie warszawskim (der Beauftragter für die Reorganisation der Anwaltschaft im Distrikt Warschau) został mianowany przez Fischera byłego radcę grodzkiego delegowany do biura Obojczyńskiego Sądu Najwyższego - Wendorf - obywatel polski

¹⁾ Zbędne wyrazy druku należy przekreślić.
²⁾ W tym miejscu wpisać należy odpowiedź, jakiej udzielił świadek, po uprzedzeniu go o prawie odmówienia zeznań (art. 104 k.p.k.)

narodowości niemieckiej. Wendorf posiadał także
 przyboczny „Beirat”. Porozumie to przyjaciel Sta-
 lina o Palestynie (Prace o ustroju Adwokatury). Do
 Beiratu powołani zostali między innymi: De-
 mariski, Sadomski, Jan Czerwinski. Na jednym
 z posiedzeń posiedzeni Beiratu Wendorf przedstawił
 projekt szata dystryktu warszawskiego w przed-
 miocie weryfikacji adwokatów a zwłaszcza
 klauzul biurowych i sąsiedzi opinii Beiratu.
 Beirat w całości a wyjątkiem jednego a więc
 kow wypowiedział się negatywnie, uzasadniając
 opinię tym, że ogłoszony projekt jest niezgodny
 z prawem polskim, a konwencje międzynarodowe
 zabraniają wprowadzenia zasadniczych
 zmian w prawie krajowym podległej okupacji.
 W odwet za ten opinię wyszły, którzy za-
 nie głosowali, przy weryfikacji zostało sta-
 leni a listy adwokatów „jako „politisch ver-
 dächtlich”. Natomiast przy weryfikacji
 wyszły byli kolejni wyszani do kierowni-
 ka wydziału a prowadzili w dystrykcie,
 gdzie każdemu imieniu zadawano pytania wpra-
 ni Łydowskiej. Nikt nie udzielił odpowiedzi
 dla potwierdzenia, natomiast część udzieliła
 odpowiedzi negatywnych, reszta odpowiedzi
 w całości negatywnych. Mimo dawała odp-
 wiedz negatywnych, adwokaci ci zostali
 zweryfikowani, jednak znaleźli się w

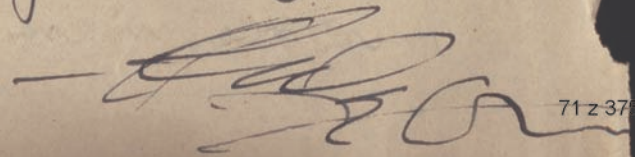

listach prookupcyjnych. Zamieszki w
 dacie następującej, że przy masowych arestowa-
 niach wziętych list, arestowani byli prawie
 wszyscy, którzy mieli świadectwa nega-
 tywne. - Wiadomości o publicznym poie-
 dzeniu pod przewodnictwem Wendorfa man
 od przyjaciela mojego Jerzego Czerwińskiego,
 zamordowanego w Oświęcimiu.

Tymczasem masowa represja w stosunku
 do adwokatów miała miejsce wiosną
 1940 r. przez wybranie węgłskich obywateli
 w słowice adwokackiej, mieszczącej się
 w domu Rady Al. Jerozolimskiej 11. Gestapo
 arestowało wówczas około czterdziestu
 osób, wywieziono je do Oświęcimia, skąd
 nikt nie powrócił. Następnie masowe aresty
 dokonano między innymi w dniach 2 maja 1940 r.,
 3 lipca 1940, największe w nocy z 11 na 12 lipca
 1940, kiedy zabrano do kilkadziesiąt osób
 wśród adwokatów. Według wiadomości jakie
 przyniósł z Pawiaka za pośrednictwem
 Sany adwokata Sobocińskiego, której udzielił
 mi droga przekupstwa nawiązał kontakt
 z więzielnym więźniem, nikt z aresto-
 wanych mi był ani razu ~~arestowany~~
 przesłuchiwany, ani nie skontaktowano
 prawników nikomu zarządów. Z pozostał

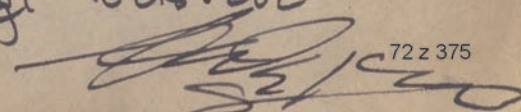
[Signature]
 70 z 375

are - szkodliwych kichanasi nie saob w sepa
 wym wieku (adw. Szczyński, Reubertowicz),
 aszali asolnieni, reszta aso wywieziono
 buda do Oświęcimia, buda do Oranienburg
 buda do Mathausen. Wywiezieni nastajp
 po mniej więcej dwa miesiące w polu na
 na Pamiaku. Z parobd wywiezionych, o ile
 pamiętam, pamięciy tylko jednostki np.
 adw. Sobowiski, obecny minister Świątkowski
 Reszta wymarła lub została wymordowana
 w obozach. Te cztery arestowania musowc
 obicły ponad 300 osób i miały na celu wyłączenie
 wytknieni inteligencji. Imagic wiek z tych
 ludzi moze stwierdzić, że były to osoby, które
 o prawy ruch oporu uprzedzi mi braty.
 Po razym była mielickowa ilość arestowan
 z tykciu podjęzienia o przynależeni do
 ruchu oporu. Przy tej okazji zdarzaly się
 wypadki arestowania rodzin adwokatów
 np: gdy w 1943 r. arestowano adw. Jęzga
 Czerwińskiego, żona jego zaprotestawala
 przeciwko brutalnemu zachowaniu as
 agentow gestapo w stosunku do niya
 W odwet arestowano ja i o trzy tygodni
 później amordowano. Dokładnie szczegoly
 znam z ust matki: dricka Czerwińskiej
 Po razym zdarzaly się wypadki, że

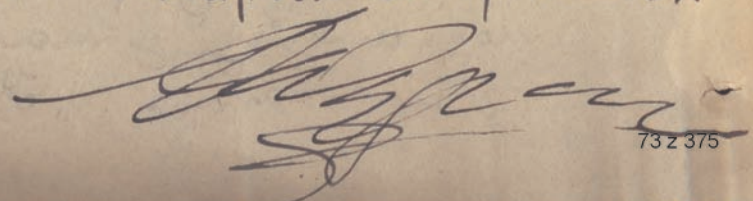

5.
Przy areztowaniu z listy, gdy mi saakno
w kancelarii adwokata, areztowana w zamian
jego zastępcy lub aplikanta. Wrazem narolat
zabierano wszystkie znajdujące się w poczekalni
klientów.

W roku 1943 r dnia 17 - 19 stycznia
odbyła się w Warszawskim dystrykcie tak zwana
"Großsäuberungsaktion". Do tej czynności użyto
wielu miejscową policję wszystkich gatunków
(Sicher - Ordnung - Verkehrs - Schutz Polizei,
Sicherheitsdienst, S.D.; S.S. Polizei, Gestapo, ukraiń-
skich Werk - i Bahn Schutz wprze z chyzasw), ale
ponadto prowadzono również S.D.: Gestapo
z Radomia: Jankowa. W czasie tej trzodnio-
wej akcji kładowano przednia, wywagano ludzi
z wszelkich środków lokomocji, przekazywano
mieszkania, zabierano z kin, restauracji; teatrów.
Zofarsig się wyprzedki, iż wywagano ludzi z do-
mów w bruliami. Ogółem w ciągu tych
trzech dni areztowano około trzodnastu ty-
siu ludzi bez różnicy wieku i płci. Arezato-
wanych gromadzono w poszczególnych przedniach
na targowiskach lub większych placach, tam
ładowano na samochody i wywożono na Powiat
Na Powiatu na podwórku odbywała się proces-
charona selekcja, w czasie której analizowano osoby
mogące służyć tym nowo się zakondnamum
w tak zwanych "Dringewichtige Betriebe"

72 z 375

zastępcy rozprawa no ludzi po celach i w
 kilku godzin na skutek indywidualnych reklam
 magi: a zewnątrz zwałmimo joneca niwielki
 odzłek. Okoliczności i peryżese skończam
 na podławie osobistych obserwacji i infor-
 macji współwizantów, zastalim bowiem
 w czasie tej akcji w dniu 17 stycznia zabny
 manny rano na Pradze. Odpinaty policji: mi
 miedzy różnych formacji zamknięty wozesa
 danielich ograniczona mostem Pomiatowskiego,
 ul. Helemicka, Targowa, Tygumintowska. Na terenie ten
 tramwaje jeżdżaty awobodnie. Wskutek omawany
 wa syb spowodu dużego mrosu, mi było widat
 co się dzieje na ulicy. Tożo basaru Riezyckiego
 doam waz, w którym się znajdowalim, zostai
 zabnywany; gestapowcy biżic na kajakami
 wyprzedzili ludzi na ulicy. Puste tramwaje koowa
 no ul. Zatkowka. Następcy, galy zgrupowali
 się parę tyaryy ludzi na ulicy, odpinaty
 policyjne wepchnęły tłum na teren basaru
 Riezyckiego, gopni rozpoczely się iadowami
 na samochody. Byli tam dasey: kilkolemi
 chłopcy, słowacki młode dziewczyny, matki
 z dziećmi na rynku. Po przewiazaniu na
 Pawiak zastalim tu podnoszan tłum dole
 szesiu tyaryy ludzi. Rozprawa no po celach

 732 375

Przy legitymowaniu rabowano nam
 cenną szafę futerki lub futerki, ułożono
 nas w celi 176 (dla nas to osobowe), dokąd
 skierowano ponad 130 osób. Nie było możliwości
 ani usiąść ani się położyć; przy tym nagrano
 bardzo silnie kalosze, tak że ludzie mofeli z ram
 Po długotrwałych godzinach zabierano ludzi
 ludzi na samochody; wywożono na dworzec
 wschodni. Zostali wywiezieni może przez
 samochodem. Na Dworcu zastawiano przywożonych
 w długie kolumny i następną. Ładowano do
 zamkniętych wagonów towarowych po si-
 demetrowej do dwudziestu osób na wa-
 gon. Ścisłoby mi do zmuszenia wagonu
 zostali zaplanowani, ponieważ jednak
 musieliśmy wnieść w wagonie oczekiwanie. Na
 drogę damo na Pawiatku po bochenku chleba
 na osobę transport do Lublina towar
 czterdziestu osób godzin przy mrozie docho-
 dzającym do 30°. Nagle przemianami ludzi
 z wagonów cel na Pawiatku do asumo
 2000 wagonów; długotrwała podróż
 przy wysokim mrozie wywołata wistki
 ochorzenie prawni w wagonach deportowa-
 nych. Na brzościach wagonów towarowych
 murzy zainstalowali reflektory: K Mj.
 Gdy w drodze wywożeni wyprzedzali

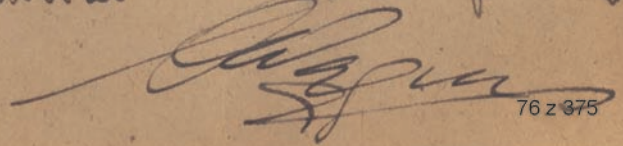
[Signature]
747 375

deski wagonow i wyskakiwali z po wagonu w bice
 policjanci oswietlali frazy reflektorami i srebli
 z karabinow maszynowych. Wzadpili praw-
 dnie masakra Dla przykladu przytoczy
 tu na krótkim odcinku pomiędzy stacjami
 Putawy: Klementowice (okolo 20 kilometrow)
 sam naliczyłem, patrząc z jednej strony torow,
 sto dziesięć dziesiąt kilka opor. Byli to odwróci
 mniej więcej nasilenia szelaminy. Po za tym
 wiele ludzi zginęło wskutek upadku na szyn
 bade osobnie z ostepy telegraficzne. Byli
 moze z powyzszego odcinka potworzili jezny
 kolejance z stacji Putawy, pracujacy w ruch
 oporn. Według ich informacji szpital w Puta-
 wach po przejściu szlach transportu z Warszawy
 wy był przepelniony. Zaszczam, że do
 stacji kolejowej w Lublinie konwojowana trans-
 port policja munička z Warszawy, tam
 przejty konwoj dwoi kompanie ukraińskie i jedne
 kompania S. D. w Lublinie. Transport, który
 odzyski z Warszawy skindai ai, z ascedre
 zain kilka wagonow, licząc po osmdziesiąt
 osob premitni na wagon, wypadła okolo
 5.000 ludzi. Z tego do Lublina dojechało jedyn
 ni wate 3.500. ludzi, reszta z banded moly mi
 zjatkami zginęła od kul policji po drodze
 W następných dniach napędzły do Lublina

[Handwritten signature]

jeszcze trzy transporty z Warszawy z 45
 samej akcji, z których dwa były większe od
 naszego transportu, a jeden był mniejszy. Dwa
 osoby, które były w tamtych transportach,
 były identyczne jak i naszego transportu.
 i deportowani byli tak samo mordercami. Ponadto
 to a także akcji policyjnej przetranszowano jeden
 transport z ośrodków prowincjonalnych dystryktu
 w warszawskiego. Znajdowali się tam osoby
 z obojczy, Mińska Mazowieckiego. Socha z obojczy
 Skiermuntki, obojczy, Zgrodzowa itp. Osoby
 te dowożone różnymi ośrodkami lokalnymi do Dyblina
 na, a tam ostatecznymi ładowano do pociągów.
 Osoby z prowincji, z którymi rozmawiałem, wspo-
 minają, że w miastach prowincjonalnych łapani
 były pięć osób z strzelaniną na ulicy, w czasie
 którego padło wiele domów. Wszyscy przetranszowani
 do Lublina zostali umieszczeni na Majdanku.
 Oboz administracyjny podlegał gestapo lubl-
 skim, jednak co do osób wywiezionych w ciągu
 tej transportowej akcji z Warszawy jest na pewno
 dyktuje przez cały czas zachowała S.D. warszawski
 i oficerowie warszawscy byli odpowiedzialni o strzelaninie
 i ewentualnym zwalnianiu deportowanych
 boardem nielubelskim, że z tego powodu oficerów
 S.D. zaprowadzono na Panowicki, a ponadto stad,
 że sami osobliwie zwalniali Sturmabahnführer

 76 z 375

10

Hessenauer z H. Sanchez. Dot i innych osób
zobowiązanych w ein, z której oficer oczekiwał o ich
zawolaniu.

Na rajdanku przyzwoitych z barakami
przez cały czas naszego pobytu, to jest przez dwa-
dnia i sześć dni, nie było uwarunkowanym kropli
wody do picia w skutek czego ludzie zjedli
warzywe zmięę z obrobów baraków: z placu
mimo że o 10 metrów od pola cmentarnego, na
którym byłoby uwarunkowaniem, amajdowały
są baraki żydowski obite epidemii tyfusu.
Pierwsze porównaniu pod postać gotowania
zmiętych kartofli dano uwarunkowaniem na cmentar-
stanie po przyjeździe. Ludzie umieszczono w bara-
kach kanijskich po 500 osób w baraku. Baraki
były niemieszane: niemieszane. Spalił się
na podłogę. Baraki mi wolno było spuszczać
od bej po podłogę do bej rano. Na noc wstawia-
no do baraków skrzynie niemieszane
na ekskrementy, przy czym umieszczano je w ten
sposób, aby nie było wydobycia z nich skrzyni ofly-
wła w głąb baraku. W skutek tego ludzie
budzili się rano wśród kałdzy niemieszanej
prześniakami ubrania i powodujących przy-
warzami brzozych do podłogi. Na skutek
takich warunków choroby wszelkiego ro-
dności. z powodzeniem zapalenia płuc
i drogi moczowych rozwijały się zaskar-

-11-

Ważne. Sądzą, że w momencie mojego zwolnienia
mi więcej jak 50% osób zachowało normalny stan
zdrowia. Zostałem zwolniony po 26 dniach jako

5178 wzmian z akcji warszawskiej - na skutek
wyreklamowania. Pełniłem w tym czasie

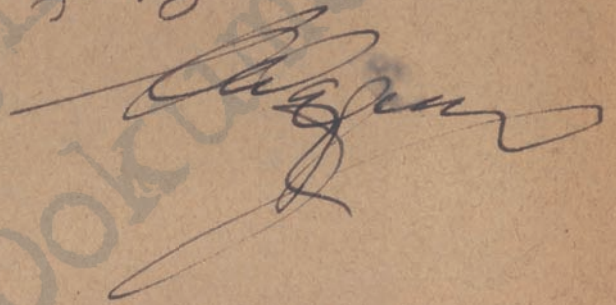
funkcję kilka dni po czym zwolnienie ustalę

razem z powodu wybuchu epidemii tyfusu.

Niktogo z osób, które znałem w okresie, po jakim

już mi spotkali się sądzą, że zginęły.

L. Rudoz

Biuro Udostępniania Dokumentów
i Archiwizacji